

İŞVERENİN İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Recep GÜNER *

ÖZ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unun 14'üncü maddesi göre işveren istihdam ettiği çalışanın iş kazası veya meslek hastalığı geçirmesi durumunda bildirimde bulunmak ve bununla ilgili araştırma yaparak rapor düzenlemek zorundadır.

Anahtar Sözcükler: İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bildirme Yükümlülüğü, 6331 Sayılı Kanuna Göre İş Kazası Bildirimi, İşverenin Yükümlülükleri, İş Kazası, Meslek Hastalığı

GİRİŞ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unun 4'üncü maddesine göre işveren “*çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması*” ile yükümlüdür. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unun öncelikli amacı çalışanların ruh ve vücut bütünlüğünün korunmasıdır. Kanun bu kapsamda işverene çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. Söz konusu sorumlulukların bazıları iş kazası ve meslek hastalığından önce yapılması getirilirken bir kısmı ise de söz konusu durumlardan sonra yerine getirilmesi gerekmektedir. İşveren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unun 14'üncü maddesine göre iş kazası veya meslek hastalığından sonra bildirimde bulunmak ve söz konusu olayı araştırarak rapor düzenlemek zorundadır.

1. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Kavramı

İş kazası ve meslek hastalığının tanımı hem 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unda hem de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'unda yapılmıştır. 5510 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesine göre iş kazası;

- a) *Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,*
- b) *İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,*

* Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Müfettişi

c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır. 6331 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde iş kazası "işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olay" ifade ettiği dile getirilmiştir. 6331 sayılı Kanun'un tanım olarak iş kazası kavramını belli durumlarla sınırlamayıp 5510 sayılı Kanuna oranla daha geniş çizdiği **görülmektedir.**

Meslek hastalığı 5510 sayılı Kanunun 14'üncü maddesinde "sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir" **şeklinde yapılmıştır.** 6331 sayılı Kanun'da daha genel bir ifade kullanarak meslek hastalığının "mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı" ifade ettiği dile getirilmiştir.

2. İşverenin İş Kazasını Bildirme ve Araştırarak Rapor Düzenleme Yükümlülüğü

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 14'üncü maddesine göre işveren

✓ İş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde,

✓ Sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalıklarını, öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içinde

Sosyal Güvenlik Kurumuna durumu bildirmek zorundadır.

4857 sayılı İş Kanun'u mülga madde 77'ye göre iş kazalarının işveren tarafından 2 gün içerisinde Çalışma Bölge Müdürlüklerine, 3 iş günü içerisinde SGK'ya bildirilmesi gerekmektedir. An itibarıyla 6331 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesine kapsamında sadece SGK'ya bildirim yapılması yeterli olmakta böylece mevzuatımızdaki mükerrer bildirimlerin önüne geçilmektedir. 3 gün içinde bildirim yükümlülüğü iş kazasının meydana gelmesi veya işverenin çalışanın meslek hastalığına yakalandığını öğrenmesiyle başlamaktadır.

İşyeri hekimi veya sağlık hizmeti sunucuları; meslek hastalığı ön tanısı koydukları vakaları, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına sevk eder. Gerekli bildirim e-sigorta sistemi üzerinden veya işyerinin bağlı bulunduğu sigorta müdürlüğüne başvurarak yapabilir. Özellikle ülkemizde iş kazaları ve meslek hastalıklarıyla ilgili istatistiki verilerin çok sağlıklı olmadığı göz önüne alınırsa kayıt sisteminin aslında ne kadar önemli olduğu daha rahat görülecektir.

6331 sayılı Kanun'da mevzuatımıza getirilen yeniliklerden birisi de işyerinde meydana gelen iş kazalarının ve meslek hastalıklarının işveren tarafından incelenmesi ve kayıt altına alınmasıdır. İşveren iş kazası ve meslek hastalıklarının yanında yaralanma veya ölüme sebep olmamasına rağmen işyerini, malzemeyi veya ekipmanı zarara uğratan olayları ve ramak kala olarak nitelendirilen zarara uğratma potansiyeli olan olayları da rapor altına almakla mükelleftir. İşveren öncelikle meydana gelen bütün iş kazalarını ve meslek hastalıklarını SGK'ya bildirmek, gerekli araştırma ve analizleri yaparak çalışmalarını rapor haline getirmek ve kayıt altına almakla yükümlüdür. Bu sorumluluğun yanı sıra iş kazası olarak değerlendirilmeyen ve her hangi bir yaralanmaya veya zarara sebep olmayan olayları da işveren araştırmak ve rapor altına almakla yükümlüdür.

3. İşverenin Gerekli Bildirimi Yapmaması Durumunda Ortaya Çıkan Hukuki Sonuçlar

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unun 14'üncü maddesine göre SGK'ya iş kazası veya meslek hastalığı bildirimini yapmayan ve gerekli araştırmaları yaparak rapor haline getirip kayıt altına almayan işverenlere idari para cezası uygulanmaktadır.

2016 yılı için iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutmayan, gerekli incelemeleri yapmayan ve bunlarla ilgili rapor düzenlemeyen, işyerinde meydana gelen ancak yaralanma veya ölüme neden olmadığı halde işyeri ya da iş ekipmanının zarara uğramasına yol açan veya çalışan, işyeri ya da iş ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olan olayları incelemeyen bunlar ile ilgili rapor düzenlemeyen işverenlere 1.952 TL idari para cezası uygulanmaktadır. Bununla beraber yasal bildirim süresi içerisinde iş kazası ve meslek hastalığını bildirmeyen işverenlere 2.603TL idari para cezası öngörülmüştür. Bilindiği gibi daha önce bütün işyerleri için aynı miktarda idari para cezası uygulanması 6645 sayılı torba yasa ile değiştirilip idari para cezalarının miktarı

işyerinin tehlike sınıfı ve çalışan sayısına göre tekrardan düzenlenmiştir. Buna göre 6331 sayılı Kanunu'nun 26'ncı maddesinde belirtilen idari para cezaları:

- Ondan az çalışanı bulunan işyerlerinden;
Az tehlikeli sınıfta yer alanlar için aynı miktarda,
Tehlikeli sınıfta yer alanlar için yüzde yirmi beş oranında artırılarak,
Çok tehlikeli sınıfta yer alanlar için yüzde elli oranında artırılarak,
- On ila kırk dokuz çalışanı bulunan işyerlerinden;
Az tehlikeli sınıfta yer alanlar için aynı miktarda,
Tehlikeli sınıfta yer alanlar için yüzde elli oranında artırılarak,
Çok tehlikeli sınıfta yer alanlar için yüzde yüz oranında artırılarak,
- Elli ve daha fazla çalışanı bulunan işyerlerinden;
Az tehlikeli sınıfta yer alanlar için yüzde elli oranında artırılarak,
Tehlikeli sınıfta yer alanlar için yüzde yüz oranında artırılarak,
Çok tehlikeli sınıfta yer alanlar için yüzde iki yüz oranında artırılarak idari para cezaları uygulanmaktadır.

İşverene söz konusu idari para cezalarının hangi miktarlarda uygulanacağı tablo halinde verilmiştir.

	10 dan Az Çalışanı Olan İşyerleri			10-49 Çalışanı Olan İşyerleri			50+ Çalışanı Olan İşyerleri			
	AZ TEHLİKELİ (Aynı miktarda)	TEHLİKELİ (%25 artırılarak)	ÇOK TEHLİKELİ (%50 artırılarak)	AZ TEHLİKELİ (Aynı miktarda)	TEHLİKELİ (%50 artırılarak)	ÇOK TEHLİKELİ (%100 artırılarak)	AZ TEHLİKELİ (%50 artırılarak)	TEHLİKELİ (%100 artırılarak)	ÇOK TEHLİKELİ (%200 artırılarak)	
14/1 Gereki kayıtları tutmamak, gerekli incelemeleri yaparak bunlar ile ilgili raporları düzenlememek.	1.952	2.440	2.928	1.952	2.928	3.904	2.928	3.904	5.856	TL / her yükümlülük için ayrı ayrı
14/2 İş kazalarını ve meslek hastalıklarını 3 iş günü içinde SGK'ya bildirmemek	2.603	3.253	3.905	2.603	3.905	5.204	3.905	5.204	7.809	TL

4. İdari Para Cezasına İtiraz Yolları

6331 sayılı Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belirtilen iş kazalarını ve meslek hastalıklarını bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenler için uygulanan idari para cezalarının tebliğ, itiraz ve tahsilinde 5510 sayılı Kanun'un 102'inci maddesi hükümleri uygulanmaktadır. Bu sebepten ötürü işveren ön-

celikle SGK'na itirazda bulunması itirazının ret edilmesi durumunda mahkemeye başvurması gerekmektedir.(recepguner.com)

SONUÇ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unu mükerrer bildirim yapma zorunluluğunu kaldırarak iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili daha sağlıklı verilerin elde edilmesine katkı sağlayacağı açıktır. Yeni bir yükümlülük olarak işverene iş kazalarının, meslek hastalıklarının ve herhangi bir can ve mal kaybına sebep olmasa da tehlikeli durumları araştırma, bunlarla ilgili rapor düzenleme ve kayıt altına alma yükümlülüğü getirilmiştir. Kanunu'nun işverenden meydana gelmiş veya gelebilecek iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kök sebeplerini incelemesi istediği çok açıktır. İşverene getirilmiş olan inceleme ve raporlama zorunluluğunun içeriği yayınlanacak bir rehber veya yönerge ile çizilmesi söz konusu durumların daha etkin bir şekilde işveren tarafında analiz edilmesi noktasında çok daha münasip olacaktır. Sonuç itibariyle her işyeri kurumsal bir yapıya sahip olmamakla beraber kayıt tutma ve rapor düzenleme konularında genel olarak Kobilerin hem bilgi hem de yeterlilik noktasında ciddi noksanları bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

“İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında Uygulanan Para Cezalarına Nasıl İtiraz Edilir?” [Çevrimiçi erişim: <http://www.recepguner.com/wp/index.php/ipc-itaraz/>]

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (26.12.2012). **İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği**. Ankara : Resmi gazete (28509 sayılı)

T.C. yasalar (20.06.2012). **6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu**. Ankara : Resmi gazete

T.C. yasalar (22.05.2003). **4857 sayılı İş Kanunu**. Ankara : Resmi gazete

T.C. yasalar (31.05.2006). **5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**. Ankara : Resmi gazete